

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Udrag fra Hjemløs

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Hjemløs", i Goldschmidt, M. A.: *Hjemløs*, udg. af Mogens Brøndsted ; Harald Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1999, s. 372. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt04-shoot-idm140467279863312/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Hjemløs

- ren *Kierkegaards Papirer* 2. udg. 1968). – *Werther*: titelpersonen i Goethes roman *Die Leiden des jungen Werthers* (1774) begår selvmord af ulykkelig kærlighed til Lotte.
- 201 *Centripetalkraften*: den midtpunktsøgende kraft (mods. den midtpunktfllyende centrifugalkraft). – *von all seinem Glanz (...)*: Af al hans glans og skær intet andet end måjen og smerterne og det, vi gælder for i vore hjerter. Fra Schillers drama *Wallensteins Lager* (1798) sc. 11; også citeret LE I 179. – *Goethe var med (...)*: han ledsagede hertug Karl August af Weimar i de allerede magters uheldige felttog mod det revolutionære Frankrig og udgav herom sin dagbog *Die Campagne in Frankreich 1792*; det pågældende sted er 30/8 (*Jub. Aug.* XXVIII 24ff.).
- 202 *Slaget ved Valmy*: 20/9 1792, skildret af Goethe anf. st. 57ff. – *Dumouriez*: den franske general Charles François D. vandt de revolutionæres første sejr ved Valmy. – *Køfød*: Hans Ancher K. (1777-1829) udgav tidens mest brugte skolebog i verdenshistorie *Historiens vigtigste Begivenheder* (1808 og senere) og flere andre historiske håndbøger. – *Correggio*: Oehlenschlägers drama fra 1811 3. akt (*Poet. Skr. ved Læbenberg* V 78). – *Her Ungersvend (...)*: fra H.C. Andersens syngestykke *Liden Kisten* 1846 (*Saml. Skr.* 2. udg. 1876ff. X 285) efter folkevisen DgF 238.
- 203 *hemsche Gewohnheit (...)*: den herskesyge vane at bistå unge mænd på min alder i hjertekvide og åndelig nød. Fra Goethes *Die Campagne in Frankreich* (anf. st. 168). – *engt*: (fra ty.) tæt, nært. – *sugede ham ud (...)*: se n.t.s. 183.
- 204 *noget medfødt Trost*: forbindes i Efterskrift NS 1858 I med begrebet hjemløshed.
- 205 *Information*: se n.t.s.182. – *Skøser*: spydighed. – *à la suite*: fr., uden for nummer, på ekspektance.
- 206 *Rhinoceros*: gr., næsehorn. – *regenerere*: forny, gendanne. – *Geschäftet*: ty., forretningen.
- 207 *Slutteriet*: gældsfængslet. – *Zephyren*: gr., vestenvinden. – *Bons Klagesang*: den græske lyriker B. (3. årh. f.Kr.) forfattede en længere elegi over den skønne yngling Adonis, der efter sagnet blev dræbt på jagt af et vildsvin. – *Fælleden*: Nørre- eller Østerfælled. – *Bommen*: vejboom, hvor der opkrævedes bompenge. – *Anapæster*: versefodder med to trykvsage stavelser efterfulgt af en trykstærk.
- 208 *visible*: fr., visibel, i stand til at modtage besøg. – *coujgjørende*: opvartende. – *Schöfelst(erne)*: sjofel, rå person. – *Morian*: neger. – *Equipage*: fint køretøj. – *som Goethe thaaer*: dek i *Wilhelm Meisters*

- Lehrjahre* II 1796, 5 bog kap. 1 (*Jub. Ausg.* XVIII 5), dels i *Unterhaltung mit den Kanzler Muller* 30/5 1814. – *Munlo(er)*: spansk maler (1617-82). – *Monterey*: hovedstaden i den mexikanske stat Nuevo Leon, benyttet som vinterkursted. – *Zenobia*: dronning af Palmyra, overtog efter sin mand Odenathus' død 267 e.Kr. regeringen for sin umyndige søn og bekæmpede med held romerne, indtil kejser Aurelianus gjorde ende på det peloponnesiske rige og førte hende som fange i triumftog til Rom. Goldschmidt holdt foredrag om hende 1864, trykt i *Illustreret Tidende* 1864-65 (sml. *Br* III 84). – *fantasa*: arabisk rytterleg. – *Cleopatra(s)*: ægyptisk dronning, som bl.a. bedårede den romerske feltherre Antonius (1 årh. f.Kr.).
- 209 *Glassing eller Levin*: københavnske modehandlerinder (ifølge Vejviseren 1843). – *Lieutenant Holm (...)* sml. s. 173.
- 210 *den Skjæbne (...)*: efter Lessings drama *Nathan der Weise* 1779 III 5 (Saladin: »Tritt näher, Jude! – Naher! – Nur ganz her! / Nur ohne Furcht!« – Nathan: »Die bleibe deinem Feinde!« Træd nærmere jøde – helt herhen uden frygt! Den være forbeholdt din fjende!).
- 211 *Æther*: fin luftart. – *sympathetisk*: se n.t.s. 126. – *For every thought (...)* eng., for hver tanke er bestemt til at bevise hendes lidenskab i prøvens time. Citatet forekommer ikke det anførte sted i *Child Harold's Pilgrimage* 1812-18 (Canto I) og er ikke fundet andetsteds i Byrons værker.
- 212 *Det sagde Mendoza*, s. 138. Om tankegangen bagved se nærmere NS 1858 I 132. – *Pygmalion*: konge på Cypren, der blev så indtaget i et elfensbilsbillede af en ung kvinde, han selv havde udført, at han fik Afrodite til at give det liv, hvorpå han ægtede hende (Ovids *Metamorfoser* X 243ff.). – *Periander (...)* en tyrant i Korinth (ca. 625-585 f.Kr.), der dræbte sin hustru *Melissa* (Herodot III 50).
- 213 *som Schiller siger*: i epigrammet »Wissenschaft« 1796 (»Einem ist sie die hohe, die himmlische Göttin, dem andern / eine tüchtige Kuh, die ihn mit Butter versorgt« For en er hun den høje, den himmelske gudinde, for den anden en dygtig ko, som forsyner ham med smør).
- 214 *Carrere*: firsprang, hurtiglob. – *ta'e hann op*: indfange en person, der færdes på anden mands jord, ligesom bønderne havde ret til at bemægtige sig losgående kreaturer. – *Til Seer (...)*: Kullemandens spådom til kongen i Ingemanns roman *Voldemar Seier* 1826 kap. 9. Se også nærværende udgaves efterskrift II s. 331.
- 215 *Galfjands*: kåd, letsnedig person; galning. – *Luffen løver det (...)*: fra J. L. Heibergs skuespil *Pottomager Walter* 1814 III 3; orig. »o Luffen